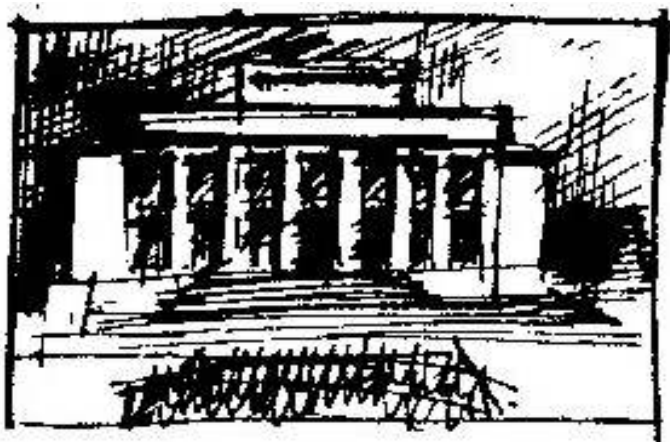

Z P R A V O D A J

Spolek přátel
Národního divadla Brno

www.spndb.cz

**Vážení a milí přátelé – opery, baletu a činohry,
příznivci opery, baletu a činohry,**

někdy jsou okolnosti silnější než veškeré naše snažení. Věřme, že bude vše zase při starém. Pozdravme společně jaro, pozdravme život. Jenom co sluníčko vyslalo na zem první teplejší paprsky, z korun ještě neoblečených stromů se začalo šířit štěbetání ptáků. Kvetoucí lísky, které v slunci zazáří krásnou zelenožlutou barvou, přivábí broučky a včelky. Rok co rok sledujeme toto zázračné znovuožívání. Nepějme chválu jen nad přírodou. Důkladně si prostudujte nabídku všech scén NdB a vybírejte. Možností je spousta – nabídka může uspokojit každého. Zveme Vás do divadla!

Na úterý 5. dubna 2022 v 17 hod do Reduty

jsme pozvali na besedu Doc. Zdeňka Šmukaře a studenty Hudební fakulty JAMU. Už nyní si datum poznamenejte. Těšíme se na Vás.

V pondělí 4. dubna 2022 v 18 hod. v Janáčkově divadle

bude „kukátko“ k Mozartově opeře *Kouzelná flétna*. Jako obvykle se setkáte s inscenačním týmem i nějakou hudební ukázkou z této krásné opery.

V sobotu 2. dubna 2022 v 18 hod. se koná představení Smetanovy opery *Prodaná nevěsta*.

Je věnováno životnímu jubileu Richarda Nováka, který také bude v opeře účinkovat.

8. dubna v 19 hod. uvede soubor činohry v divadle Reduta premiéru dramatu Karla Čapka *Matka*. Vstupenky na představení (a stejně tak i na veřejnou generálku o den dříve) jsou ale plně vyprodané. Reprízy můžete navštívit hned 9. a pak 14. a 23. dubna.

13. dubna 2022 v 19 hod. – premiéra opery W. A. Mozarta *Kouzelná Flétna* v Janáčkově divadle.

29. 4. 2022 v 16 hod. na piazzettě před Janáčkovým divadlem oslava

Mezinárodního Dne tance – program baletního souboru NdB.

Zprávy výboru:

***Důležité!** Termíny placení členských příspěvků. Kromě pravidelných termínů každou první středu v měsíci budou členové mít možnost zaplatit členské příspěvky na rok 2022 v těchto dalších termínech:

pondělí 11. dubna 2022 v době od 15 do 18 hod.

úterý 12. dubna 2022 v době od 15 do 17 hod.

středa 13. dubna 2022 v době od 15 do 18 hod.

Členský příspěvek 200,-- Kč se nemění, místo i tentokrát je divadlo Reduta (šatny pro diváky).

*Do výboru SPNdB byla kooptována nová členka – paní dr. Veronika Bromová. Nahrazuje zemřelého člena výboru p. Pavla Klára a přebírá členskou evidenci. Schválení nového složení výboru bude realizováno na nejbližší členské schůzi.

*Výborové schůze a kontakt se členy se nemění – každou první středu v měsíci nás najdete v Redutě v době 16,00 – 17,30 hod.

*V našem „náhradním zpravodaji“ jsme sice našim březnovým jubilatům blahopřáli, ale vůbec neuškodí, když je uvedeme ještě jednou. A pochopitelně přidáme i jména jubilatů dubnových.

Naši jubilanti (kulaté a půlkulaté narozeniny)**v březnu**

Josef Palík	Marie Niedermayerová	Daniel Zásměta
Radovan Opluštil	Marie Tichá	Miroslav Margot

v dubnu

Dagmar Kleinová	Marta Kšicová	Drahomíra Presserová
Marcela Horáková	Karel Dupal	Marta Šoltysová
Radmila Holubová	Zdeňka Samsonová	Zdeňka Hanáková
Jana Veškrnová		Vladimír Nováček

Vážení jubilanti, členové výboru SPNdB Vám upřímně přejí všechno dobré. Nemůžeme si odpustit stále ještě na prvním místě přát zdraví. Ale také to, ať jsou Vaše dny jasnější, srdce veselejší a úsměv radostnější.

Premiéra činohra: 8. dubna 2022 v 19 hod. v divadle Reduta – Karel Čapek: *Matka*. Režie Štěpán Pácl, dramaturgie Milan Šotek.

Matka pěti synů se bouří. Přestože je vdovou po důstojníkovi, který před lety hrdinsky zahynul v boji, nemá zájem na tom, aby tímto způsobem skončili i její potomci. Bohužel ten nejstarší – lékař, se také domů nevrátil. Padl na poli vědy, když v exotických zemích vyvíjel lék proti žluté zimnici. Z chlapců rostou muži, kteří touží po dobrodružství, a ona netuší, že druhý syn právě havaroval při řízení letadla. Už má jen tři děti. Nesmí je ztratit! V hádkách, které vede se svými zesnulými – manželem, otcem a dvěma syny, hájí právo ženy na zasahování do osudu svých dětí. Bohužel do temné místnosti rodinné vily přicházejí další mrtví – dvojčata, která zastávala protichůdné politické názory a s hrdostí stála na opačných stranách krvavé revoluce. Jediný Toni, ten nejmladší, nejcitlivější a nejméně ambiciózní, jí teď zbývá... Protiválečné drama Karla Čapka (1890 – 1938) reagovalo nejen na občanský konflikt ve Španělsku, ale také na vzrůstající fašistické tendence v Evropě. K dnešku promlouvá obrazem rozdělených společenských a rodinných vztahů poznamenaných politickými postoji. Čapkův klasický text se na jevišti NdB vrací po dlouhých sedmatřiceti letech – teprve potřetí. Titulní postavu vytvoří Tereza Groszmannová, jejího muže ztvární Tomáš Šuhaj, syny Roman Blumaier, Martin Veselý, Vojtěch Blahuta, Viktor Kuzník a nejmladšího Toniho Pavel Čeněk Vaculík.

Premiéra opera: 13. dubna 2022 v 19 hod. v Janáčkově divadle – Wolfgang Amadeus Mozart: *Kouzelná Flétna*. Libreto Emanuel Schikaneder. Režie Miroslav Krobot, dirigent Pavel Šnajdr.

Nová *Kouzelná flétna* bude první operní inscenací vynikajícího herce a režiséra M. Krobot, jehož působení v Dejvickém divadle se stalo skutečnou érou. Zde také uvedl ve vlastní úpravě Mozartovu nejoblíbenější operu. Příběh o Taminovi, který hledá za pomoci kouzelné flétny a upovídaného ptáčníka Papagena princeznu Paminu, je plný filozofie, humoru a především půvabné Mozartovy hudby. Skladatel pro své postavy napsal jedinečná hudební čísla – ať je to virtuózní part Královny noci, vrchol umění každé koloraturní sopranistky, či lyrické árie zamilovaného páru (Tamino a Pamina), stejně jako roztomilý pa-pa-pa duet Papagena a Papageny. Režisér M. Krobot a scénograf Andrej Ďurík se rozhodli v krátkém filmu poodhalit tajemství Sedmi slunečních kruhů, což je vlastně hybernační kosmická loď na cestě vesmírem na vzdálenou planetu. Její posádce velí kapitán spolu s 1. důstojnicí přezdívanou Královna noci a 2. důstojníkem Sarastrem. Loď se střetne s polem asteroidů a dojde k poruše, která ji donutí ukončit cestu na oběžné dráze neznámé planety. Posádku lodi dopraví záchranné kapsle na povrch planety. Ta není neobydlená a tak se vesmírní trosečníci setkávají s místními obyvateli. Jedním z nich je i Papageno. Posádka Sedmi slunečních kruhů se stále snaží navázat spojení s lodí. Její pokusy jsou ale marné. Situaci zkomplikuje smrt kapitána, který předá své pravomoci místo Královně noci 2. důstojníkovi Sarastrovi. Posádka se rozdělí na dva tábory a Královna noci se svými stoupenci tábor opustí. Od poruchy lodi uběhlo 10 let. Obě nepřátelské frakce posádky se stále marně pokoušejí o kontakt s lodí. Aby zabránil útokům, unese Sarastro Paminu, dceru Královny noci.

Divadelní jubilea, vzpomínky – březen

☞ 1. 3. 1947 se narodila česká tanečnice a pedagožka Mgr. Kateřina Slavická – Elšleglová. Navštěvovala baletní školu I. V. Psoty, absolvovala taneční oddělení brněnské konzervatoře. Po absolutoriu byla v l. 1966 – 71 sólistkou brněnského baletu. V r. 1972 se stala sólistkou baletu ND Praha, kde do r. 1992 nastudovala v bohatém repertoáru četné velké i menší role. Spolu se svým manželem i jevištním partnerem Jaroslavem Slavickým uspořádali řadu přednášek a seminářů. Bohaté zkušenosti předávala jako pedagog Taneční konzervatoře (k jejím žačkám patří např. Daria Klimentová).

☞ 2. 3. 1882 se narodila altistka Karla Micková (†18. 3. 1925). Debutovala ve Smíchovské Aréně a operetě zůstala věrná i u Východočeského divadla, v Brně, v Městském divadle Královských Vinohradů, v Olomouci. Opeře se začala věnovat až jí věk bránil zpívat subretní role. Měla mohutný, zdravý, operetními manýry nedotčený hlas. Z rolí: Panna Róza, Radmila, Ježibaba, Káča, Kostelnička, Ortruda, Ulrika, Amneris... Zemřela předčasně – tragicky.

☞ 3. 3. 1882 se narodil basista, režisér a skladatel Pavel Ludikar (†25. 2. 1970). Studoval práva, filozofii a konzervatoř. V r. 1904 vystoupil v ND jako Sarastro. Angažmá získal v drážďanské Dvorní opeře. Po dalších studiích zpěvu byl postupně angažován ve vídeňské Lidové opeře, ve Scale, v Buenos Aires, jeho umění vyvrcholilo v MET (1926 - 32). Z rolí: Mefistofeles, Figaro, čtyřrole v *Hoffmannových povídkách*, Boris Godunov, Kecal, Wotan, Hans Sachs, Hunding... Měl mohutný sametový hlas, proslul jako nedostihný mistr vokalizace se skvěle vyrovnanými lahodnými tóny.

☞ 4. 3. 1962 zemřel dirigent a operní dramaturg Zdeněk Chalabala (*18. 4. 1899), jedna z největších osobností českého operního dirigentství 20. století. Absolvent brněnské konzervatoře, posluchač u L. Janáčka na jeho mistrovské škole. Byl vynikajícím znalcem zpěvu a jeho práce s pěvci byla neocenitelná stejně jako pověstná péče o přesnou artikulaci. V letech 1925 – 36 byl kapelníkem a dramaturgem ND Brno, poté ještě v l. 1949 – 51 zastával v Brně funkci šéfa opery a dramaturga. Jeho kariéra skončila v r. 1962 v ND Praha.

☞ 8. 3. 1927 se narodil skladatel, muzikolog a spisovatel, originální, všestranná umělecká osobnost Josef Berg (†26. 2. 1971). Absolvent brněnské konzervatoře pracoval v brněnském rozhlasu, později

ve svobodném povolání skladatele a publicisty. Opery: *Odysseův návrat*, *Evropská turistika*, *Eufrides před branami Tymén*, *Johannes doktor Faust*, *Snídaně na hradě Šlankensvaldě*, *Oresteia*.

☞ 8. 3. 1926 se v Senici na Hané narodil Arnošt Navrátil. V r. 1953 byl angažován do Státního divadla v Brně. S touto scénou pak zůstal spjat přes čtvrt století a na své konto si mohl připsat úspěchy ve velkých rolích domácích i světových autorů (*Galileo Galilei*, *Dnes ještě nezapadá slunce nad Atlantidou*, *Kavkazský křížový kruh*, *Jindřich IV.*, *Oliver Cromwell*, *Revizor*). V roce 1979 ze zdravotních důvodů opustil stálé angažmá v brněnském divadle a odešel do invalidního důchodu, příležitostně ale na tomto jevišti vystupoval pohostinsky. Zemřel v Brně 18. 11. 1984 ve věku pouhých 58 let.

☞ 10. 3. 1932 se narodila teatroložka, redaktorka, divadelní a kulturní publicistka, dramaturgyně baletu, PhDr. Eugenie Dufková. V brněnském Národním (Zemském, Státním) divadle působila v l. 1957 – 1994. Absolventka filozofické fakulty (obor hudební věda – obecná historie) během svého dlouholetého působení v ND Brno zkonsolidovala historické oddělení a vytvořila spolehlivou dokumentární základnu. Od r. 1978 vycházela příloha Programu *Postavy brněnského jeviště*, vyšlo několik reprezentativních Almanachů. Na stránkách Programu rozvíjela E. Dufková i svou publicistickou činnost. Významným přínosem k poznání brněnského divadelního života byl cyklus osobitě pojatých rozhovorů s divadelníky různých profesí. V průběhu šedesátých až devadesátých let 20. století vznikla řada portrétů osobností brněnské činohry, baletu a opery. V l. 1978 – 91 byla dramaturgyně brněnského baletu. Iniciovala námět k původně baletní novince *Paní mezi stíny* (libreto Z. Kaloč, hudba Z. Pololáník, choreografie L. Ogoun). Dramaturovala rovněž uměleckou tvorbu tvůrčí skupiny *Nový balet* ve spolupráci se sólistou a choreografem Igorem Vejsadou a akademickým malířem Josefem Bubákem. S nevšedním ohlasem se setkávaly jevištní koncerty pro Klub přátel opery a baletu (dnes SPNdB) pod názvem Kapitoly z baletu.

☞ 10. 3. 1957 se narodil tanečník, dnes choreograf Libor Vaculík. Studoval v Bratislavě, vozil medaile z mezinárodních tanečních soutěží. Neustále se vzdělával (Drážďany, akademie Monte Carlo...). Pohostinsky vystupoval v Brně, Košicích, Praze, Barceloně, Vídni, Bonnu. Studia završil na VŠMU v Bratislavě v oboru choreografie a režie. Se svými většinou dějovými balety slavil úspěchy v SND Bratislava, ND Brno, ND Praha, Plzeň, Ústí n. Labem... Některé tituly: *Jana z Arcu na hranici*, *Marie Stuartovna*, *Notre Dame de Paris*, *Ivan Hrozný*, *Edith*, *vrabčák z předměstí* a mnohé další.

☞ 11. 3. 1902 se narodil barytonista Zdeněk Otava (†4. 12.1980). Hudební školení získával jako brněnský klášterní vokalista pod vedením L. Janáčka a při studiu klavíru a houslí u B. Martinů. Zpěv studoval soukromě v Římě, Miláně, Vídni. První angažmá nastoupil v Bratislavě, pak přešel do Brna (1926 – 29). Od r. 1950 působil v ND Praha a na dlouhá léta se stal jedním z nejvšestrannějších pěvců. Byl profesorem zpěvu na AMU. Z rolí: Jago, Přemysl, Amonasro, Wotan, Figaro, Eugen Oněgin, Don Giovanni, Scarpia, Rigoletto, Kalina, Chrudoš, král Vladislav, Telramund, Almaviva...

☞ 11. 3. 1917 zemřel basista Josef Malý (*v r. 1852). Pozoruhodná osobnost dobové divadelní praxe. Už od 16 ti let zpíval v plzeňském operním sboru. V Brně působil s několika přestávkami v l. 1886 – 1917. Zpíval v opeře i operetě role komické i vážné, režíroval, občas i dirigoval, hrál také v činohře. V r. 1901 zorganizoval v Brně první smetanovský cyklus a má organizační zásluhu i na premiéře *Její pastorkyně* r. 1904.

☞ 12. 3. 1922 se narodil režisér a tenorista Ilja Hylas (†25. 7. 1987). Na pražské konzervatoři vystudoval hoboj, zpěv a operní režii. První angažmá v Divadle 5. května jako tenorista (Vašek, Kudrjáš, Spoletta), od r. 1948 asistent režie v ND, od r. 1951 režisér v Ostravě. Od r. 1978 byl šéfem opery v Brně (uváděl čs. premiéry – Máchovu *Růži pro Johanku*, Horkého *Atlantidu*).

☞ 13. 3. 1877 se narodil barytonista Jan Ouředník (†11. 11. 1950). Vyučený soustružník zpěv studoval soukromě. Začínal v r. 1902 v Plzni, po dvou letech nastoupil do opery v Lublani, v l. 1907 – 11

člen Vinohradské opery. Krátce působil v Záhřebu, v r. 1913 se vrátil na Vinohrady, dále v ND Praha. Z rolí: Telramund, Alfio, Tausendmark, král Matyáš...

☞ 13. 3. 1947 – to je datum narození známého herce Viktora Preisse.

☞ 14. 3. 1997 zemřela sopranistka Drahomíra Tikalová (*9. 5. 1915). Vystudovala medicínu, zpěv soukromě. Od r. 1938 hostovala v brněnské opeře, kde od r. 1940 byla v trvalém angažmá (Mařenka, Vendulka, Jenůfa, Blaženka, Jitka, Terinka). V r. 1942 se stala sólistkou ND Praha. Byla velkou osobností pěveckého umění, všestrannou pěvkyní s krásným, vřelým hlasem, kultivovaným projevem, výtečné srozumitelnosti. Doménou byl repertoár český, ale úspěšně zpívala i repertoár světový (Aida, Alžběta, Senta, Elsa, Maršálka...). Má mnoho rozhlasových a gramofonových nahrávek.

☞ 14. 3. 2002 zemřel ve věku 78 let vynikající, dnes však již prakticky zapomenutý herec Josef Štefl. V r. 1953 získal angažmá ve Státním (později Národním) divadle v Brně a v jeho činoherním souboru setrval až do svého odchodu do penze počátkem osmdesátých let. Na přední brněnské scéně se Štefl musel spokojovat s vedlejšími až epizodními rolemi, nicméně třicet let patřil k užitečným oporám brněnského divadelního herectví. Navázal také poměrně úzkou spolupráci s televizními tvůrci a účinkoval v řadě inscenací, které vznikly v brněnském televizním studiu (*Gazdina roba, Jediná noc, Tím huř, když padnou, Rezident s flétnou*). Příležitostně byl znovu osloven pro práci před filmovou kamerou, jako komunista Komárek se objevil v tendenční historické kronice *Dvacátý devátý* (1974), později jsme jej jako doktora Herrmanna mohli vidět ve filmu (*Pěsti ve tmě* 1986), točil také na Slovensku (*Úhol pohľadu*, 1984). Jeho posledním vystoupením před kamerou byla nevelká role v koprodukčním filmu *Kaspar Hauser* (1993). Své působení rozšířil Josef Štefl počátkem šedesátých let také o pedagogickou činnost a v l. 1960 – 75 vyučoval na brněnské JAMU. Psal také pohádky a verše pro děti, svůj kultivovaný hlasový projev uplatnil též v uměleckém přednesu a recitaci.

☞ 18. 3. 1957 se narodila mezzosopranistka Jitka Zerhauová. Absolventka JAMU už během studia hostovala v brněnské a olomoucké opeře. Angažmá: několik měsíců v Č. Budějovicích, od r. 1982 v bratislavském SND, od r. 1987 v Brně. Má skvělé dispozice ke ztvárnění velkých rolí – jevištní zjev, herecké nadání, zvučný hlas. Z rolí: Carmen, Suzuki, Fenena, Leonora (Donizettiho Favoritka), Vousatá Turkyně (Stravinskij – Život prostopášníka)...

☞ 18. 3. 1992 zemřela mezzosopranistka Helena Burianová (*13. 8. 1909). Zpěv studovala soukromě. Uměleckou dráhu začala ve sboru brněnské opery v r. 1924, sólistkou se stala až v r. 1941. Byla obsazována do charakterního oboru altového i mezzosopranového. Svoje temperamentní herectví uplatnila jako Ježibaba, Klásková, Dueňa, Azucena, Kabanicha...

☞ 18. 3. 1997 zemřel basista Jiří Přichystal (*30. 5. 1926). Vyučený drogist v r. 1945 nastoupil do sboru brněnské opery, poté operety, pak absolvoval konzervatoř a JAMU. Nastudoval úctyhodnou řadu operetních a muzikálových rolí. Do operního souboru přešel v r. 1968. Jako vynikající herec a pěvec příjemného, nosného hlasu nastudoval řadu rolí (Lomikar, Marbuel, Vodník, Basilio...). Rozsáhlá byla jeho činnost koncertní. Spolupracoval s filmem i televizí, v l. 1970 – 75 vyučoval zpěv na brněnské konzervatoři.

☞ 19. 3. 1928 se v Kroměříži narodil Josef Karlík. Od r. 1954 do r. 1992 patřil k předním postavám činoherního souboru brněnského Národního divadla, odkud odešel na odpočinek, ale stále zde až do r. 1997 hostoval. Za své herectví získal řadu ocenění, byl uveden do Síně slávy ND Brno. Ke konci života byl v umělecké práci omezován těžkou nemocí a musel se stáhnout do ústraní. Zemřel 30. 10. 2009 v Brně ve věku 81 let. Jeho ženou byla operní pěvkyně Jarmila Palivcová (1925 – 2010).

☞ 19. 3. 1947 zemřela mezzosopranistka Marta Dobruská (*18. 4. 1899). Zpěv studovala soukromě. V letech 1923 – 35 byla angažována v Brně. Vzhledem k jubileu smetanovskému v r. 1924 zpočátku zpívala především smetanovský repertoár, byla však i zajímavou Káčou, prvním Lapákem. Z dalších rolí: Olga, Mignon, Panna Róza, Radmila, Martinka, Cherubín... Její odchod z divadla byl nečekaný a

pro mladou perspektivní zpěvačku bolestný. Při představení v r. 1935 (Suzuki) dostala prudkou otravu krve z líčidel, která ji navždy vyřadila z jeviště.

☞ 21. 3. 1947 se v Praze narodil tanečník a choreograf Jiří Kylián. V letech 1963 – 67 absolvoval Taneční oddělení Konzervatoře Praha, v r. 1967 stáž v Royal Ballet School v Londýně. V letech 1969 – 1975 byl angažován ve Stuttgartském baletu Johna Cranka. Od r. 1978 se stal uměleckým ředitelem a poté choreografem Nederlands Dans Theater v Haagu. Tento soubor se dělí na tři složky – NDT I je skupina vyzrálých profesionálních tanečnic, reprezentujících nizozemské taneční divadlo. NDT II (spojující článek mezi absolutoriemi na tanečních školách a profesionální vyzrálostí mladých umělců) a NDT III (vysoce kvalitní interpreti již překročili věkovou hranici 40 let. Mají však bohaté zkušenosti – to dává jejich tanci ojedinělý výraz) – obě tyto složky založil Jiří Kylián. V oblasti choreografie jsou tvůrčí schopnosti J. Kyliána snad nevyčerpatelné, některé z nich předvedl i brněnský baletní soubor. Ocenění Kyliánovy práce dokladují ceny a medaile z celého světa. Jeho životní partnerkou je bývalá vynikající sólová tanečnice Sabine Kupferberg.

☞ 23. 3. 1862 se narodila libretistka Gabriela Preissová (†27. 3. 1946). Působila jako spisovatelka. Její drama *Gazdina roba* upravil a zveršoval jako libreto pro svou operu *Eva* J. B. Foerster, druhé zkrácené drama použil jako libreto *Její pastorkyně* L. Janáček. Povídka *Počátek románu*, zveršovaná J. Tichým, je libretem Janáčkovy opery *Počátek románu*.

☞ 23. 3. 1957 zemřel basista Rudolf Jusa (*9. 4. 1911). Vyučený holič zpěv studoval soukromě. Od r. 1942 byl sólistou německého divadla v Brně, v l. 1945 – 46 v brněnském ND, v l. 1946 – 72 sólista opery v Ostravě. Měl zvukný hlas, hereckou inteligenci, uměleckou zodpovědnost. Nejlepší role: Kecal, Vodník, Basilio, Mefisto, Bonifác.

☞ 25. 3. 1947 se narodila sopranistka Gabriela Beňačková. Zpěv studovala na bratislavské a žilinské konzervatoři a na VŠMU. Po vítězství ve Dvořákově pěvecké soutěži v K. Varech byla angažována do pražského ND (1970 – 81). Divadlo získalo mimořádně nadanou pěvkyni. Úspěchy slavila v největších operních domech světa (Monte Carlo, New York, San Francisco, Vídeň, Mnichov atd.). Má bohatou diskografii. Z rolí: Mařenka, Taťána, Rusalka, Mimi, Markétka, Katrena, Jenůfa, Káťa, Libuše (slavnostní představení 1983), Desdemona, Leonora...

☞ 30. 3. 1932 se narodila mezzosopranistka Anna Barová (†23. 9. 2015). Absolventka AMU byla od r. 1956 do r. 1969 angažována v Lipsku. Poté přešla do Brna. Měla pěkný jevištní zjev, tvárný pěvecký výraz. Z rolí: Carmen, Octavie, Dorabella, Rosina, Maddalena, Olga, Dueña, Káča... Významná byla její koncertní činnost. Pedagogicky působila na JAMU.

☞ 30. 3. 1972 zemřel tenorista Jaroslav Ulrych (*28. 4. 1920). Od r. 1949 byl sólistou v Brně. Patřil k nejvýraznějším uměleckým osobnostem poválečné brněnské opery. Nejlepší výkony podával v českém repertoáru (Princ, Lukáš, Ovčák Jirka, Jarek, Dalibor), především role janáčkovské (Laca, Števa, Skuratov). Uplatnil se i ve světovém repertoáru (Samson, Don Carlos, Radames, Cavaradossi, Lohengrin). Významná byla koncertní činnost, nahrál několik pozoruhodných cenných snímků.

Divadelní jubilea, vzpomínky – duben

☞ 1. 4. 1917 se narodil tenorista a divadelní fotograf Jaromír Svoboda (†27. 7. 1992). Byl od r. 1945 sólistou Divadla 5. května, od sloučení v r. 1948 sólistou ND (Don Ottavio, Almaviva...). V r. 1953 ukončil pěveckou kariéru a nadále se věnoval výhradně fotografování. Patřil mezi nejlepší divadelní fotografy, je autorem desítek tisíc snímků dokumentujících české divadlo.

☞ 2. 4. 1922 se narodil dirigent, hudební režisér a dramaturg Emil Křepelka (†20. 2. 1985). Po absolutoriu brněnské konzervatoře byl angažován v brněnské opeře jako korepetitor, později dirigent. Souběžně vyučoval na konzervatoři a JAMU. V l. 1956 – 58 byl šéfem opery v Opavě, 1958 – 62 šéf

opery v Č. Budějovicích, poté opět v Opavě (1963 – 71). Po odchodu pracoval jako hudební dramaturg a režisér Čs. televize.

☞ 3. 4. 1922 se narodila altistka Jana Hanusová (†7. 12. 1982). Po absolvování konzervatoře nastoupila v r. 1947 jako sólistka v Ústí n. Labem, od následující sezony byla angažována v opeře liberecké, které zůstala věrná až do odchodu do důchodu v r. 1980. V Liberci patřila mezi přední pěvkyně svého oboru. Úspěšně vytvořila Carmen, Amneris, Eboli, Dalilu, Ježibabu, Cizí kněžnu, všechny altové role v operách Smetanových. Ještě v 75 letech ztělesnila Stařenku Buryjovku na scéně ND (její debut na této scéně).

☞ 3. 4. 1937 se narodil tenorista Vojtěch Kocián. Absolvent VŠMU byl angažován v Klagenfurtu, Grazu, B. Bystrici v l. 1975 – 98 v ND Praha. Z rolí: Tamino, Don Ottavio, Vašek, Vítek, Jiří, Faust, Rudolf, Lenskij...

☞ 6. 4. 1957 se narodila mezzosopranistka Jaroslava Maxová. Absolvovala pedagogickou fakultu v Olomouci a VŠMU v Bratislavě. Zpěv dále studovala soukromě. Sólovou dráhu začala r. 1986 v Bratislavě (Fenena, Amneris, Cherubín...). V r. 1994 přijala angažmá v ND Praha. Její barevný mezzosoprán se kromě operních rolí výrazně uplatnil i v koncertní sféře. Často vystupovala na zahraničních pódiiích. Z rolí: Dorabella, Preziosilla, Niklas, Radmila, Olga, Oktavián, Maddalena... Za titulní roli v Daviesově *Vrtochu slečny Dounithornové* byla v r. 1997 navržena na Cenu Thálie.

☞ 9. 4. 1937 se narodil tenorista Jan Janda. Zpěv studoval na JAMU. Byl angažován v Opavě, Ostravě, Keiserslauternu, v l. 1971 – 75 v ND Praha, dále v Erfurtu, Plzni. Začínal jako lyrický tenorista (Lenskij, Jeník, Števa), později se vypracoval k mladodramatickým až dramatickým rolím, zpíval i barytonový obor. Pro jeviště měl ideální zjev a přirozené herectví. V *Daliborovi* ztvárnil titulní roli, Vítka i Budivoje. Ze světového repertoáru např. Manrica, Turidda, Dona Alvara, Dona Carlose, Dona José a další. Na plzeňské konzervatoři se věnoval pedagogické činnosti. Po ukončení sólistické kariéry odešel do divadla v Annabergu.

☞ 12. 4. 1902 se narodila mezzosopranistka Božena Kozlíková (†v r. 1991). Zpěv studovala soukromě, pak absolvovala pražskou konzervatoř. Od r. 1924 do r. 1955 byla sólistkou ND Praha. Měla velmi rozsáhlý repertoár (uvádí se cca 80 různých rolí), např. Carmen, Káča, Vlasta, Azucena, Porcie z Foerstrovy *Jessiky*...

☞ 12. 4. 1932 se narodila altistka Věra Soukupová. Byla sólistkou Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, v Plzni, ND Praha, sólistka České filharmonie. Zvítězila v několika mezinárodních soutěžích (v Rio de Janeiro, Toulouse), úspěšně hostovala v zahraničí. Proslula jako výborná interpretka např. Dvořákových *Biblických písní* a zejména písní Mahlerových včetně *Písně o zemi*. V r. 1966 zpívala v Bayreuthu Erdu.

☞ 17. 4. 1927 se narodila sopranistka Kveta Belanová. Zpěv studovala soukromě. V r. 1949 ji dirigent Z. Chalabala angažoval do Brna, kde debutovala jako Aida. Byly jí svěřovány stěžejní role (Rusalka, Tat'ána, Elisa, Jaroslavna, Alžběta z Valois, Elsa, Libue, Tosca). Znamenité byly její role smetanovské, především Milada a Anežka a dvě role janáčkovské – Káťa a Jenůfa. Její kreace charakterizovala jemná vyváženost pěveckého a hereckého projevu. Její hlas byl vzácně vyrovnaný a schopný jemných odstínů. V brněnském rozhlasu realizovala několik pozoruhodných snímků operních árií.

☞ 17. 4. 1917 se narodila sopranistka Jarmila Kristenová. Absolventka pražské konzervatoře a německé hudební akademie. Hostovala v Ostravě a Olomouci (Rusalka, Mařenka), angažovaná byla od r. 1941 v Plzni (Julie, Milada). V r. 1942 pokračovala ve studiu v Salcburku. Odmítla nabídku do Brna, protože ta byla vázána na přijetí německého občanství a nastoupila v Klagenfurtu. Po válce nastoupila do Opery 5. května, v letech 1946 – 50 zpívala v Brně. Byla velmi muzikální a herecky výrazná. Za její nejlepší role byly považovány Carmen, Amneris, Krasava a Milada. Z domluveného hostování ve vídeňské Státní opeře sešlo kvůli udání, proto pěvkyně v r. 1950 emigrovala. (Po svém druhém manželo-

vi, generálovi britské armády užívala příjmení Hassan Abdel Wahab – Kristenová.) Po návratu do ČSR v r. 1956 nikde nedostala angažmá, zpívala jen pohostinsky. Věnovala se rovněž pedagogické činnosti. Dožila v ústraní na venkově (†24. 4. 1996).

📖 18. 4. 1932 se narodila sopranistka Naděžda Kniplová (†14. 1. 2020). Absolventka pražské konzervatoře a AMU byla od r. 1957 sólistkou v Ústí n. Labem, od r. 1960 působila čtyři sezony v Brně. Vedle Senty či Emilie Marty triumfovala jako Renata v čs. premiéře Prokofjevova *Ohnivého anděla*. Do historie brněnské operní scény se pěvkyně zapsala nesmazatelným způsobem. Od r. 1964 byla sólistkou ND Praha, kde se uvedla v roli Ortrudy. Měla všechny předpoklady být wagnerovskou heroinou. Když jí Karajan nabídl roli Valkýry na salcburském festivalu, spolupráce s ním jí otevřela dveře světových operních domů, především v rolích wagnerovských. Zívala všechny tři Brünhildy, Isoldu, Kundry, Ortrudu. V pražském ND Turandot, Toscu, Lady Macbeth, Leonoru ve *Fideliovi*, Juditu (*Modrovousův hrad*). Z diskografie: komplety *Její pastorkyně*, *Libuše*, *Dalibora*, *Káti Kabanové a Wagnerovy tetralogie*.

📖 22. 4. 1907 se narodil skladatel Alfred Mahovský (†17. 4. 1932). Studoval ve Vídni, pak byl kapelníkem německého divadla v Brně. Opery: *Die Sklavin*, *Knecht Jernej*.

📖 25. 4. 1897 se narodila sopranistka Alexandra Čvanová (†20. 5. 1939). Hudbu začala studovat v rodné Oděse. Tam také zahájila v divadle svoji uměleckou dráhu. V r. 1923 se vystěhovala do ČSR. V letech 1926 – 39 byla sólistkou brněnské opery (zpočátku pod jménem Remislawska). Byla velmi oblíbenou mladodramatickou pěvkyní. Její projev se vyznačoval velkou muzikálností, něhou a lyričností. Nejlepšími rolemi byla Elisa, Dvořáková Xenie, Oktavián i Kateřina Izmajlová. Srdce obecnosti i uznání odborníků si získala její křehká Rusalka i Jenůfa. Byla první Emilií Marty ve světové premiéře Janáčkovy *Věci Makropulos* v r. 1926.

📖 28. 4. 1922 se narodila sopranistka Miloslava Fidlerová. Studovala na pražské konzervatoři, ještě za doby studií se stala r. 1941 sustentantkou (čekatelkou na angažmá) opery ND Praha, v letech 1943 – 78 byla v ND angažována. Měla zajímavý hlas, jevištní půvab. Ze Smetanových oper zpívala Mařenku, Blaženku, Vendulku, Katušku, z Dvořákových Xenii a Bětušku, Fibichovu Beatrici, Janáčkovu Jenůfu, Blodkovu Lidunku. Ze světového repertoáru Micaelu, Neddu, Fenenu, Desdemonu, Zerlinu. Byla také výbornou interpretkou českých písní (Novák, Foerster). Učila na pražské konzervatoři, později na bratislavské VŠMU. Zemřela 3. 9. 2020.

Osobnosti světové hudby – březen

🎵 1. 3. 1777 zemřel rakouský skladatel Georg Christoph Wagenseil (*15. 1. 1715). Získal výhodné postavení u dvora jako učitel hudby císařovny Marie Terezie, později i jejich dětí. V r. 1739 byl jmenován dvorním kapelníkem, a navíc byl v l. 1741 – 50 varhaníkem excísařovny Alžběty. Třebaže psal i opery, jeho historický význam tkví v části jeho symfonií, které stojí u zrodu této klasické formy, dále v cembalových koncertech a divertimentech.

🎵 3. 3. 1932 zemřel německý skladatel a klavírista Eugen d'Albert (*10. 4. 1864). Studoval v Londýně, Vídni a Výmaru. V instrumentální tvorbě byl tradicionalistou, v operní nepodlehł dobové běžnému wagnerovskému epigonství a přiklonil se k novým tendencím italského verismu. Z 20 oper je nejdůležitější *Nížina* (světová premiéra v pražském německém divadle 1903) a *Mrtvé oči*. Opera *Nížina* byla hrána i v brněnské opeře.

🎵 10. 3. 1892 se narodil švýcarský skladatel Arthur Honegger (†27. 11. 1955). Na curyšské konzervatoři studoval teorii a houslovou hru. V r. 1913 se trvale usadil v Paříži. Mezinárodní ohlas mu získala scénická kompozice *Král David*. Po selance *Letní pastorale* a drsně výbojném *Vítězném Horáci* byla z jeho orchestrální tvorby nadšeně přijata symfonická věta *Pacific*. Z existenčních důvodů psal

balety a scénické hudby, ale Sofoklova *Antigona* ve zpracování Cocteauově ho zaujala natolik, že z původně scénické hudby vytvořil náročnou operu. Další tvorba – oratoria: *Judita*, *Jana na hranici*, *Výkřiky světa*, *Tanec smrti*, *Nicolas de Flue* (o patronu švýcarské jednoty k 600. výročí založení švýcarské federace). Z ekonomických důvodů napsal i několik operet (nejúspěšnější *Král Pausole*) a množství hudby k filmům.

♪ 11. 3. 1602 zemřel italský skladatel Emilio de' Cavalieri (*před r. 1550). V Římě se osvědčil nápaditým organizováním hudebních slavností. V r. 1588 byl v této funkci povolán do Florencie k medicejskému dvoru. V r. 1593 obnovil styky s Římem, kde r. 1600 v chrámu Santa Maria in Vallicella provedl s náznaky herecké akce skladbu *Hra o duši a tělo*, která se stala základem tradice hudebních oratorií.

♪ 13. 3. 1842 zemřel italský skladatel Luigi Cherubini (*14. 9. 1760). Byl desátým dítětem učitele hudby a cembalisty v divadle della Pergola ve Florencii. Od 9 let studoval skladbu, ve 13 napsal mši, která byla veřejně provozována a byl poslán na další studia do Bologne. Od r. 1780 byly hrány jeho opery. 2 roky žil jako operní skladatel v Londýně, od r. 1787 trvale v Paříži. V r. 1795 byl jmenován jedním z inspektorů nové konzervatoře, 1821 – 42 byl jejím ředitelem. Významné jsou jeho opery *Lodoiska*, *Médea*, *Vodař* a 2 rekviem.

♪ 17. 3. 1862 zemřel francouzský skladatel Jacques Fromental Halévy (*27. 3. 1799). Syn židovského učence a básníka se v 10 letech stal žákem pařížské konzervatoře (u Cherubiniho). Po několika pokusech získal tzv. Římskou cenu a odebral se do Itálie. V r. 1827 se stal profesorem harmonie na pařížské konzervatoři. Svou *Židovkou* (1835) získal evropský ohlas a po Rejchově smrti byl povolán mezi členy Akademie krásných umění, od r. 1854 byl jejím doživotním sekretářem. Byl čelným představitelem francouzské romantické opery. Jeho úspěšná komická opera *Blesk* měla údajně vliv na Smetanovy *Dvě vdovy*.

♪ 19. 3. 1872 se narodil ruský baletní podnikatel Sergej Pavlovič Ďagilev (†19. 8. 1929). V r. 1896 absolvoval v Petrohradě právnickou fakultu, v l. 1899 – 1904 redigoval časopis *Svět umění*. Od r. 1906 organizoval v zahraničí výstavy ruského umění a tzv. Ruské sezóny včetně koncertů, operních představení a baletů. V r. 1911 založil soubor Ruský balet, který vystupoval v l. 1913 -29 s vynikajícími sólisty (M. M. Fokin, V. F. Nižinskij, L. F. Mjasin aj.), pro který Ďagilev angažoval mladé avantgardní skladatele (Stravinskij, Prokofjev, Poulenc aj.), výtvarníky (Picasso, Matisse, Utrillo aj.) i dirigenty. Ďagilevův balet vnesl radikálně nové tendence do baletního umění, inspiroval vznik nových skladeb trvalé hodnoty a byl jednou z nevlivnějších uměleckých institucí 20. století.

♪ 22. 3. 1687 zemřel francouzský skladatel italského původu Jean – Baptiste Lully (*28. 11. 1632). Do Francie přišel v r. 1646 a teprve v Paříži dosáhl pokroku v houslové hře. Byl přijat do smyčcového orchestru Ludvíka XIV, posléze byl jmenován dvorním skladatelem – převzal vedení Královské hudební akademie, které bylo svěřeno provádění oper v Paříži. Jako skladatel se prosadil nejprve baletními skladbami (sám výborný tanečník). Ve spolupráci s Moliérem vytvořil typ baletní komedie (*Měšťák šlechticem*). Položil základ francouzské národní operě, kde dominovala přesná deklamace, početné byly výstupy baletní, sbory a orchestrální složky (*Alceste*, *Thésée*, *Atys*, *Isis*, *Amadis*, *Armide*). Obliba u dvorní společnosti a neustálé aktualizací úpravy pomohly Lullyho operám k dlouhému jevištnímu životu.

♪ 25. 3. 1867 se narodil italský dirigent Arturo Toscanini. Podrobněji jsme o tomto slavném umělci psali u příležitosti výročí jeho úmrtí (16. 1. 1957) v lednovém Zpravodaji.

♪ 29. 3. 1982 zemřel německý skladatel a pedagog Carl Orff (*10. 7. 1895). Od 5 let se učil hře na klavír a violoncello. Po gymnaziálních studiích absolvoval hudební akademii v Mnichově. V té době už tiskem vycházely jeho písně, byl autorem kantáty *Tak pravil Zarathustra* a opery na vlastní libreto podle starojaponské hry. Od r. 1919 žil v Mnichově jako pedagog, upravovatel a editor staré hudby, spoluzakládal školu gymnastiky, tance a hudby a vytvořil tzv. Schulwerk, pro který dal postupně upravit soubor snadno ovladatelných hudebních nástrojů (zobcová flétna, ozvučená dřívka, triangly, bubínky, zvonkohry, xylofony, činelky aj.). V r. 1937 uvedl v Městském divadle ve Frankfurtu n. Mohanem scénickou kantátu *Carmina burana*, kterou označil za počátek svého osobitého stylu. Z jeho netradičně pojaté scénické tvorby mají širokou mezinárodní odezvu skladby na staroněmecké pohádkové motivy: *Měsíc*, *Chytračka*, *Die Bernauerin*, *Antigona*, *Tyran Oidipus*, *Prométheus*, *Komedie o konci času*, hudba k Shakespearovu *Snu noci svatojanské*. K řadě mezinárodních obměn Schulwerku se v l. 1967 – 69 připojila i nahrávka pod názvem *Česká Orffova škola* (úprava Ilja Hurník a Petr Eben).

Osobnosti světové hudby – duben

♪ 3. 4. 1897 zemřel německý skladatel Johannes Brahms (*7. 5. 1833). Jako syn městského muzikanta musel hrát od mládí po hostincích, ale rodiče dbali, aby se mu dostalo vyššího hudebního vzdělání (klavír a kompozice). V 17 letech se stal doprovazečem maďarského houslisty E. Reményiho. Seznámení s houslistou J. Joachimem, který Brahmsa uvedl k Lisztovi a Schumannovi, ho inspirovalo k řadě děl a vedlo k trvalému přátelství obou vrstevníků. Výhodné místo dvorního kapelníka v Detmoldu Brahmsovi na řadu let umožnilo věnovat se kompozici. Tak, jako se nevázal sňatkem, nemohl trvale žít na jednom místě. Když nezískal kapelnické místo v Hamburku, pobýval většinou ve Vídni (sbormistr pěvecké akademie, dirigent filharmonických koncertů Společnosti přátel hudby). Podnikal časté koncertní cesty obvykle s Joachimem. Tvůrčí doménou skladatele byla komorní a symfonická hudba. Z klavírní tvorby jsou známé *Uherské tance a Valčíky*. Pro smyčce začal psát později (2 sextety, 2 kvintety, 3 kvartety...). Zásadní význam mají 4 symfonie. Dvojkonzertem pro housle a violoncello se v roce 1887 uzavřelo jeho orchestrální dílo. Velkou kapitolou jsou jeho písně (300 pro jeden, 20 pro dva a 60 pro čtyři hlasy). Léta pracoval na největším kantátovém díle, k němuž sestavil text z biblických výroků – *Německém rekviem* (1868). Není to liturgická prosba za mrtvé, ale útěšné slovo živým.

♪ 18. 4. 1882 se narodil americký dirigent Leopold Stokowski (†13. 9. 1977). Syn Poláka a Irky studoval v Londýně a Oxfordu (varhanní hra a skladba). V r. 1900 se stal varhaníkem předního londýnského chrámu sv. Jakuba. Od r. 1905 žil v New Yorku jako varhaník a sbormistr. Úspěšný dirigentský debut ho v r. 1909 přivedl do čela orchestru v Cincinnati. Po třech letech se stal šéfdirigentem Filadelfské filharmonie, kterou přivedl ke světové úrovni. Uváděl i posluchačsky nesnadnou modernu (Berga, Schönberga...). Po r. 1938 přijímal jen kratší angažmá u předních i nestandardních orchestrů.

♪ 22. 4. 1892 zemřel francouzský skladatel Edouard Lalo (*27. 1. 1823). Studoval v Lille a Paříži. Původně hrál na housle, komponoval komorní hudbu. Jeho první opera *Fiesque* neuspěla a Lalo ztratil na delší dobu odvahu pokoušet štěstí na operním poli. Povzbudily ho úspěchy jeho instrumentální hudby. V r. 1888 složil své mistrovské dílo – operu *Král z Ys*. Třetí operu *La jacquerie* nechal rozpracovanou, dokončil pouze 1. jednání.

♪ 27. 4. 1812 se narodil německý skladatel Friedrich von Flotow. Potomek staré šlechtické rodiny začal v 16 letech studovat v Paříži u A. Rejchy. V r. 1839 zahájil svou dráhu operního skladatele: *Lady Melvil*, *Zázračná voda*, *Ztroskotání Medúzy* (přepřevládáno – *Námořníci*), *Alessandro Stradella*, nejpo-

pulárnější dílo *Marta* (1847). Vlídne byly přijaty i další opery – *Vdova Grapinová*, *Zilda*, *Stín*. V l. 1855 – 62 působil Flotow jako intendant ve Schwerinu.

♪ 29. 4. 1842 se narodil rakouský skladatel, dirigent a flétnista Karl Millöcker (†31. 12. 1899). Studoval na vídeňské konzervatoři, hrál v divadelních orchestrech. Od r. 1864 působil jako kapelník ve Štýrském Hradci, pak ve Vídni, Budapešti, v l. 1869 – 83 v divadle Na Vídeňce. Oslovil publikum sérií operet: *Dobrodružství ve Vídni*, *Vodník*, *Žebravý student* (uvedeno v řadě evropských i amerických divadel), *Nebohý Jonathan*, *Hraběnka Dubarry*... Millöcker patří spolu s Johannem Straussem ml. a F. Suppém k zakladatelům vídeňské operety.

Co chybělo v minulých Zpravodajích

✂ 8. ledna 1917 se narodila a 8. ledna 1997 zemřela herečka Stanislava Strobachová. Na doporučení svého strýce J. B. Foerster vystudovala dramatické oddělení pražské konzervatoře. Působila jako elévka v Národním divadle a v Lidové scéně v Praze, v r. 1939 se stala řádnou členkou činohry ND. Po konci 2. světové války nastoupila do angažmá v Divadle E. F. Buriana, kde potkala svého budoucího manžela Boleslava Ročka a s ním v r. 1955 přešla do činohry Státního (dnes Národního) divadla Brno. 60. a 70. léta přinesla herečce řadu velkých rolí, kterých se zhostila se svým charakteristickým střídáním gestem a velkou šíří tragických tónů. Své zkušenosti uplatnila jako pedagožka JAMU a brněnské konzervatoře, kde vyučovala umělecký přednes a jevištní mluvu.

✂ Prof. Alena Štěpánková Veselá (*7. 7. 1923) byla k 28. 10. 2020 oceněna medailí 1. stupně za zásluhy o stát v oblasti umění a kultury. Medaili (kvůli pandemii a onemocnění prezidenta republiky) převzala z rukou prezidenta Miloše Zemana až letos, kdy byla udělována vyznamenání za dva uplynulé roky. Prof. Veselá je neúnavná bojovnice za Janáčkovu centrum v Brně, jeho propagátorka a jedna z mála lidí, kteří nikdy neztratili víru, že důstojný stánek nesoucí jméno L. Janáčka Brno bude mít.

✂ Jeden z největších českých básníků druhé poloviny 20. století a výrazná kulturní osobnost města Brna – Jan Skácel – by se 7. února 2022 dožil 100 let. Stručně ze života: reálné gymnázium v Králově Poli, uvaděč v kině Moderna (Jalta), od listopadu 1942 totální nasazení na stavbách silnic v Rakousku, studium češtiny a ruštiny FF a PdF nedokončeno. O. Mikulášek jej v r. 1948 přivedl do kulturní rubriky Rovnosti, po vynuceném odchodu údržbář v Závodech přesného strojírenství Líšeň, od dubna 1953 literárně dramatické oddělení Čs. rozhlasu, 1963 – 69 šéfredaktor časopisu *Host do domu* – po zániku žil odsunut na okraj oficiálního literárního oběhu – spisovatel z povolání. Moravské zemské muzeum připomíná život a dílo básníka výstavou *A náhle jsme tu navěky...*“ od 9. 2. do 24. 4. 2022 v Dittrichstejnském paláci na Zelném trhu. Také Moravská zemská knihovna, Česká televize a Sklepní scéna CED zrealizovaly společný projekt *Skácel sto*.

✂ Ensemble Opera Diversa svůj letošní projekt zahajoval narozeninovým koncertem pro skladatele Miloše Štědrone (*9. 2. 1942), který se souborem spolupracuje několik let a vytvořil pro něj řadu operních, koncertních i komorních hudebních děl. Na programu koncertu zazněla nová skladba oslavence, ve které zhudebnil verše Jana Skácela (koncert se konal 8. 2. 2022 v Ústavu hudební vědy FF MU).

✂ I v programech souboru Hradišťan byste našli zhudebněné verše Jana Skácela (Jiří Pavlica: *Modlitba za vodu*). A *Smutěnku* zpíval i Vachův sbor moravských učitelek (brněnský hud. skladatel, teoretik, pedagog Zdeněk Blažek).

✂ 14. 2. 1934 se narodila sopranistka Agia Schindlerová Formánková. Po studiích na JAMU v Brně působila jako sólistka v Olomouci, 11 let v Ostravě, od r. 1974 v ND Praha. Zemřela 28. ledna 2022.

✂ Za připomenutí určitě stojí jméno výrazné osobnosti činohry, Jana Přeučila. Narodil se 17. 2. 1937.

Z domova

🏠 21. ledna 2022 zemřela PhDr. Hana Jarolímková (*3. 5. 1959), muzikoložka, hudební publicistka a redaktorka, od r. 2004 šéfredaktorka časopisu *Hudební rozhledy*, nejstaršího kontinuálně vycházejícího hudebního časopisu po r. 1945. Na sklonku roku 2021 tento časopis zanikl. Přicházíme tím o aktuální stručné zprávy z domova i zahraničí, které řada spolupracovníků redakci časopisu dodávala.

🏠 15. ročník Festivalu hudebního divadla *Opera 2022* 16. 1. – 29. 3. 2022 – informace přinesl minulý Zpravodaj. Proč mezi soubory nebylo uvedeno NdB? Ne vše je, bohužel, technicky možné přenést na pražské scény a tak festival nenabídl výjimečné projekty, které vznikají v Národním divadle Brno.

🏠 Brněnská *Alcina* ve Versailles. Zahrát si na prknech divadla, které se na zámku ve Versailles nechal postavit král Ludvík XIV., se jen tak nepoštěstí. Brněnská zbrusu nová inscenace Händelovy *Alciny* to štěstí mít bude. Francouzskému publiku se představí 10., 12. a 13. března 2022. Tím ale cesta po Francii nekončí. V květnu budou ještě dvě představení ve městě Caen ve francouzské Normandii.

🏠 Ministr kultury Martin Baxa si nenechal ujít novou inscenaci souboru Janáčkovy opery – Händelovu operu *Alcina*. Před představením si společně s ředitelem NdB Martinem Glaserem a provozní ředitelkou Lenkou Tesáčkovou prohlédl i zákulisí Janáčkovy divadla.

🏠 V únoru zažilo Janáčkovy divadlo historickou a výjimečnou událost. Ve třech hlavních rolích baletu Bajadéra vystoupily světové baletní hvězdy, první sólisté Královského baletu v Londýně Vadim Muntagirov, Yasmine Naghti a Fumi Kaneko. Bouřlivý aplaus, standing ovation, hlasité volání „bravo“ bylo sólistům zaslouženou odměnou za fantastické výkony. Představení navštívili významní domácí i zahraniční hosté, včetně uměleckého ředitele Royal Ballet London Kevina O'Hare. Poděkování patří firmě Hošek Motors, která se baletním hvězdám při brněnském pobytu postarala o cestovní komfort.

🏠 *Králova řeč* Davida Seidlera slaví 100. reprízu. Hra v režii Martina Stropnického je již od premiéry 13. 3. 2013 úspěšným titulem Činohry NdB, a to nejen díky hostování Ladislava Freje v roli svérázného logopeda. 23. dubna v 19 hod. v Mahenově divadle můžete návštěvou představení slavit společně s inscenátory.

🏠 Radim Dolanský se stal ředitelem zahraničních vztahů NdB a jeho hlavním úkolem bude rozšiřovat aktivity divadla zejména na poli zahraničních zájezdů všech tří souborů, stále hledat nové možnosti ke spolupráci se zahraničím. Stopa Radima Dolanského vás může zavést do Pražského filharmonického sboru, ND Praha, Státní opery Praha.

🏠 Na počátku letošního roku Balet NdB připravil *Dámu s kaméliemi* – balet, který vytvořila chorvatská choreografka Valentina Turcu – na základě hudby F. Schuberta (aranžmá ukrajinský skladatel Andrei Pushkarev) zpracovala románovou předlohu Alexandra Dumase. V hlavní roli kurtizány Marguerite alternují vyzrálé sólistky Klaudia Radačovská a Andrea Popov Smejkalová. Odbornou kritiku zaujali zejména Arthur Abram s Klaudií Radačovskou jako Armand a Marguerita. Jejich výkon označila kritika časopisu *Dance Europe* jako jeden z Top Ten. Klaudia Radačovská se svým výkonem kvalifikovala do širší nominace na prestižní Cenu Thálie.

🏠 Jako každý rok 29. dubna, v den narození tanečního reformátora 17. století Jeana – Georgese Noverra, oslavuje celý taneční svět *Mezinárodní Den Tance*. Balet NdB nesmí při oslavách chybět, a tak připravuje v oblíbeném formátu program na piazzettě před Janáčkovým divadlem. Oslavy tance otevře Open class - baletní trénink - pro libovolné zájemce z řad profesionálů i amatérů. Následovat bude krátký program s tanečnicí Baletu NdB a posluchačů Taneční konzervatoře Brno. V plánu souboru je také vystoupení sólistů Baletu NdB v rámci online oslav na pražském Střeleckém ostrově, pořádaných agenturou Art 4 People.

🏠 Navzdory situaci byly podzimní a zimní měsíce v Janáčkově opeře NdB plné radosti ze skvělých inscenací *Petera Grimese*, *Řeckých pašijí* a barokní *Alciny*, které publikum ocenilo. Že se líbily nejen

divákům, ale i odborné kritice, svědčí ocenění, která sbírají. Brittenův *Peter Grimes* je na českých jevištích vzácným hostem. Brno má velkolepou inscenaci v režii Davida Radoka, v hudebním nastudování Marko Ivanoviče se skvělým Joachimem Bäckströmem v titulní roli. V anketě Divadelních novin již získal *Peter Grimes* ocenění Inscenace roku 2021. V časopise *Svět a divadlo/World and Theatre*, který uděluje Ceny divadelní kritiky měla brněnská opera tři nominace – David Radok a Marko Ivanovič a jejich *Peter Grimes* za inscenaci roku, Joachim Bäckström za mužský herecký výkon a soubor Janáčkovy opery NdB jako Divadlo roku. Jak to dopadlo? Divadlem roku se stal divadelní spolek JEDL – pražské uskupení, které nemá stálou vlastní scénu. Nominaci zúročil Joachim Bäckström.

🏠 Brněnský rodák, tenorista Pavel Černoš (*2. 5. 1979) má již opět zaplněný kalendář premiérovými vystoupeními. V lednu vystoupil v Maďarské státní opeře v Beethovenově *Fideliovi* (role Florestana), v únoru v Theater an der Wien v roli Laca v Janáčkově *Jenůfě* (Její pastorkyňa), 15. 3. ho ve Staatsoper Hamburg čeká opera G. Pucciniho *Madama Butterfly* (role Pinkertona) a 7. 5. Semperoper Drážďany – Dvořákova *Rusalka* (role Prince).

🏠 5. ročník hudebního festivalu nejen terezínských skladatelů *Věčná naděje '22* se bude konat od 3. března do 3. dubna 2022 za účasti Josefa Špačka (housle), souborů Jazz Dock, Krása Quartet a Hudby Hradní stráže a Policie ČR. Místa konání – klášter sv. Anežky České, kostel sv. Vavřince a kostel u Salvátora (více na www.vecnanadeje.org).

🏠 Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě má od 17. února 2022 na repertoáru v Divadle Antonína Dvořáka operu Hanse Krásky (1899 – 1944) *Zásnuby ve snu* (Verlobung im Traum). Opera o dvou dějstvích je z r. 1930. Libreto Rudolf Fuchs a Rudolf Thomas podle povídky Fjodora Michajloviče Dostojevského (1821 – 1881) *Strýčkův sen*. Hudební nastudování Marek Šedivý, režie Jiří Nekvasil (více na www.ndm.cz).

🏠 Od počátku další sezony 2022/23 bude novým hudebním ředitelem Opery ND Praha dirigent Robert Jindra. Nahradí nynějšího hudebního ředitele Jaroslava Kyzlinka. „Je mi velkou ctí a radostí, že mohu do týmu vedení opery přivítat pana Roberta Jindru. Se svými rozsáhlými znalostmi a hlubokou láskou k Národnímu divadlu ve spojení s bohatými zkušenostmi ze zahraničí jako by byl pro tuto práci předurčen. Již nyní se podílí na přípravě plánu do budoucna a se svojí nakažlivou dobrou náladou a pracovním nasazením je pro nás všechny velkou inspirací“, uvedl umělecký ředitel Opery Per Boye Hansen. Jindra už ve funkci hudebního ředitele Opery ND Praha od r. 2013 působil. Kvůli neshodám s tehdejší uměleckým ředitelem Opery ND Petrem Kofroněm z tohoto postu v následujícím roce odstoupil. Čtyřiačtyřicetiletý Jindra absolvoval Pražskou konzervatoř v oborech klasický zpěv a dirigování. V ND Praha, kde dosud nastudoval např. operu *Così fan tutte*, *Dvě vdovy*, *Příhody lišky Bystroušky* a *Z mrtvého domu*, působí od r. 2001. Dále zde dirigoval řadu dalších děl českého i světového operního repertoáru. Od února 2010 do listopadu 2014 byl hudebním ředitelem ND moravskoslezského v Ostravě, dirigoval v Norské opeře v Oslu, SND v Bratislavě, SD Košice. Pravidelně vystupuje na významných festivalech jako je *Pražské jaro*, *Smetanova Litomyšl* či *Festival Leoše Janáčka*. Spolupracuje s řadou orchestrů, letos obsadí také pozici stálého hostujícího dirigenta Symfonického orchestru Českého rozhlasu.

🏠 Čestný doktorát JAMU získala česká operní a koncertní pěvkyně Magdalena Kožená a také britský orchestrální a operní dirigent Simon Rattle. Oba ocenění převzali při slavnostním zasedání Umělecké rady JAMU 18. ledna 2022. Obdrželi diplom a odznak doktorské hodnosti, tedy zlatou medaili JAMU z rukou rektora prof. Petra Oslzlého. Magdalena Kožená patří mezi nejproslulejší pěvkyně současnosti. Umělkyně svoji neobyčejnou kariéru odstartovala v r. 1995 absolutním vítězstvím v mezinárodní Mozartově soutěži v rakouském Salzburgu. Za své četné nahrávky pořízené pro společnost Deutsche Grammophon Gesellschat, EMI Classics, Linn Record či Pentatone získala umělkyně

prakticky všechna nejvýznamnější světová ocenění udělovaná hudebními časopisy v čele s prestižní Gramophone Awards v kategorii Artist of the Year, které získala jako dosud jediná Češka. Swingové album Cole Porter vydala Magdalena Kožená na svém vlastním labelu Brnofon. Manžel Magdaleny Kožené Sir Simon Rattle má za sebou neméně oslnivou dráhu. V r. 2017 se stal hudebním ředitelem a šéfdirigentem Londýnského symfonického orchestru. Mezi léty 2002 – 2018 působil jako šéfdirigent Berlínských filharmoniků. Poté začal působit jako hudební ředitel Londýnského symfonického orchestru a v této pozici zůstane až do sezony 2023/24, kdy se stane emeritním dirigentem tělesa. Od sezony 2023/24 pak nastoupí na pozici šéfdirigenta Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks v Mnichově. Natočil přes 70 nahrávek pro nahrávací společnosti EMI (nyní Warner Classics) a za své nahrávky na různých labelech získal řadu prestižních mezinárodních ocenění.

Ze světa

📖 Dne 15. ledna 2022 si Francie připomněla výročí čtyř set let od narození Jeana – Baptista Poquelina zvaného Molière. Do oslav se zapojila především slavná Comédie – Francaise, přezdívaná Malson de Molière, na jejímž repertoáru po dobu existence Molière nikdy nechyběl. Nejstarší dosud činný divadelní soubor na světě vznikl pod záštitou Ludvíka XIV. v roce 1660. 15. ledna zde belgický režisér Ivo van Hove poprvé v historii souboru uvedl zrevidovanou verzi Molièrovy satirické komedie *Tartuffe* (Pokrytec), kterou Ludvík XIV., zvaný Král Slunce, v r. 1664 zhlédl s potěšením, ale kvůli protestům duchovních zakázal. Molière hru přepracoval, původní verze zmizela. Odborník na Molièra vytvořil nyní kratší, „silnější, dynamičtější a zábavnější“ verzi. Podle kritiky je ale plná vulgárností, agresivitu, nevkusu – nazvala ji vraždou Molièra. Velkého úspěchu se dočkalo uvedení komedie *George Dandin* (Jiří Dudek, aneb *Napálený manžel*) s hudbou J. – B. Lullyho v Královské opeře ve Versailles. Původně se hrála na Velké královské zábavě r. 1668, kterou Ludvík XIV. pořádal na oslavu uzavření míru v Cáchách. V tradičních kostýmech nyní tato inscenace, jako za časů Molièra, objela celou Francii.

📖 Prezidentská kampaň je ve Francii v plném proudu a avignonské divadlo Théâtre du Chêne noir v prosinci 2021 představilo inscenaci *Prezidentova hra*, v níž vystupuje arogantní a nepochopená hlava státu. Emanuel Macron v ní není přímo jmenován, ale autor, ředitel divadla Julien Gelas, přiznává inspiraci. Představitel prezidenta je Macronovi překvapivě podobný a sedě v křesle připomíná Napoleona na trůnu. Kromě něj ve hře vystupuje manažer komunikace, který po celé představení neřekne jediné slovo, či prezidentův poradce, jenž se tváří být prezidentovou oporou, ale ve skutečnosti tajně nenávidí jeho nadřazenost a pohrdání realitou. „Francie je našťvaná ze své podstaty – kdyby se uklidnila, už by to nebyla Francie“, říká postava a dodává: „Být prezidentem všech Francouzů je nemožné“.

📖 Francouzská ministryně kultury schválila demolici Národního divadla v Nice, které podle ní nespĺňuje technické a umělecké požadavky a vyžaduje nákladnou rekonstrukci (12 mil. Eur). Spolu s divadlem chce starosta zlikvidovat i kongresové centrum Akropolis. Demolice umožní rozšíření promenády du Paillon o 8 hektarů. Do r. 2025 má být vytvořeno 20 hektarů zeleně v centru města vysázením 1 500 stromů. ND v Nice bylo slavnostně otevřeno v r. 1989 – tvoří jej šedý osmiúhelník pokrytý mramorem. Proti zbourání je dcera architekta, podle níž je budova divadla významným dílem architektury 20. století.

Nabídky, informace

► Opera v dubnu nabízí Smetanovu *Prodanou nevěstu*, Janáčkovy *Příhody lišky Bystroušky*, *Řecké pašije* Bohuslava Martinů, Pucciniho *Toscu*, v premiéře a čtyřech reprízách Mozartovu *Kouzelnou flétnu* a naposledy v sezoně Bizetovu *Carmen*. Pro děti hraje v Redutě inscenaci *Papageno hraje na kouzelnou flétnu*.

► Balet v dubnu: klasický balet *Labutí jezero* (4x), balet *Radio and Juliet* a 29. 4. v 16 hod. na piazzettě Janáčkova divadla program k Mezinárodnímu dni tance.

► 10. 4. 2022 v 18:45 hod. v divadle Reduta záznam z Metropolitní opery v New Yorku – *Oheň v kostech*.

► Velikonoční Mikulov 15. – 17. 4. 2022. Velikonoční jarmark na náměstí, cimbálové muziky, Dětský národopisný soubor, Divadelní pohádka pro děti (www.mikulovskarozejova.cz).

► *Popelka* – druhý nejhranější a nejoblíbenější balet Sergeje Prokofjeva se po čtyřiceti letech vrací na brněnské jeviště v nové inscenaci choreografky Markéty Pimek Habalové. Premiéra 13. 5. 2022 v Mahenově divadle.

► 77. mezinárodní hudební festival *Pražské jaro* se koná 12. 5. – 3. 6. 2022 (info@festival.cz, tel. +420 257 310 414). Co možná nevíte: *Pražské jaro* je členem Asociace hudebních festivalů ČR (AHF), Evropské asociace festivalů (EFA), Světové federace mezinárodních hudebních soutěží (WFIMC) a přidruženým členem Mezinárodní asociace uměleckých agentur (IAMA) a Mezinárodní společnosti pro soudobou hudbu (ISCM). *Pražské jaro* bylo oceněno prestižní evropskou festivalovou značkou EFFE (Europe for Festivals, Festivals for Europe). Projekt se uskutečňuje za přispění grantu Ministerstva kultury ČR a za finanční podpory hlavního města Prahy ve výši 12,5 mil. Kč.

► *Divadelní svět Brno 2022* klepe na dveře! Je to významná mezinárodní divadelní přehlídka, která svým rozsahem patří mezi tři největší divadelní festivaly v ČR. Organizátoři si kladou za cíl přivádět do Brna to nejlepší, co nabízejí české soubory, ale především inscenace zahraničních tvůrců. V hlavním programu je každoročně víc než třicet představení. Uskuteční se v termínu 24. – 29. května 2022 (podrobnosti na www.divadelnisvet.cz).

► MHF Leoše Janáčka 2022: termín 29. 5. – 1. 7. 2022. Ostrava a další města Moravskoslezského kraje, 30 akcí, 22 koncertů, recitály, folklor, jazz, balet, doprovodné programy... Umělci z 10 zemí světa (www.mhflj.cz/program).

► Mezinárodní baletní soutěž Brno 2022 – soutěžní přehlídka tanečních umělců ČR 29. 6. – 2. 7. 2022 v Janáčkově divadle. Mezinárodní baletní soutěž je dalším projektem, kterým Balet NdB ve spolupráci s Asociací tanečních umělců ČR přitahuje pozornost nejen české taneční obce a divácké veřejnosti k městu Brnu. Pořadatelství má v NdB na co navazovat. Díky skvělému zázemí, výhodné geografické poloze i atraktivní scéně Janáčkova divadla v minulosti v Brně proběhlo již 6 ročníků celostátních československých baletních soutěží, ale i ty historicky první tři mezinárodní. Poznamenejte si už teď 29. 6. – 2. 7. 2022!

► Jiří Zahrádka, docent hudební vědy na Masarykově univerzitě v Brně, kurátor janáčkovských sbírek Moravského muzea a celoživotní zasvěcenec Janáčkovu dílu nabízí studii „Pravdu, první věci pravdu, ne krásu“ – příběh Janáčkovy *Její pastorkyně*. Kniha má 305 stran a v česko-anglické verzi udává vyčerpávající informace o všem, co vznik díla a vstup do života našich i světových scén *Jenůfu* provázelo. Nově objevené a publikované jsou i mnohé fotografie. Knihu vydalo Moravské zemské muzeum v Brně v r. 2021.

► Na podzim loňského roku vydali dva přední čeští klavíristé Ivo Kahánek a Tomáš Víšek nahrávky sólového klavírního díla Antonína Dvořáka.

► MEN art 2022/23 – stipendijní akademie mentoringu uměleckého vzdělávání vyhledává a podporuje talenty. Je určena pro žáky ZUŠ, 2. stupeň ZŠ, studenty středních škola jejich pedagogy. Akade-

mie pracuje rok s nejlepšími mentory a umělci: Ivo Kahánek, Jan Fišer, Kateřina Kněžíková, Karel Košárek, Jan Ostrý, Pavel Steidl, Radek Baborák, Michaela Fukačová, Radka Fišarová, Beata Hlavenková, Jan Kodet, Ondřej Nosálek, Milan Cais, Gaslina Miklínová, Pavel Mrkus.

Vážení a milí přátelé,

přijďte se do našich divadel podívat na to nejlepší, co v posledních dvou letech vzniklo. Co pro vás zpěváci, tanečníci, činoherci připravovali často ve velmi složitých podmínkách, deprimováni tím, že jejich práce není potřeba, je znevažována. Navzdory tomu umělci věřili, že inscenace jednou uvidíte. A teď máte možnost.

„Vrby se už zelenají, na dvě strany rozkládají. Radujme se veselme se“ – praví lidové říkadlo. Prožijte tedy radostné a klidné Velikonoce. Do nového jara hodně sluníčka a pěkných dnů Vám přeji a na setkání s Vámi na spolkových akcích nebo při představeních NdB se těší členové výboru SPNdB.

Jana Veselá

Použité zdroje:

Malá encyklopedie české opery

Malá encyklopedie hudby

Osobnosti světové hudby

Oxfordský slovník opery

Postavy brněnského jeviště

KULT!

Senior žurnál

Harmonie

Webové stránky NdB

Denní tisk a internet

KAM v Brně

Diva – magazín NdB

Divadelní noviny

Uzávěrka Zpravodaje dne: 29. března 2022

Neprodejné. Zpravodaj vydává Spolek přátel NdB, Jugoslávská 652/98, 613 00 Brno, IČ 48510777 pro vnitřní potřebu.